

„Jošt byl jako Klaus. Z konfliktu uměl vytěžit něco pro sebe“

Zítra uplyne **600 let ode dne, kdy zemřel moravský markrabě Jošt**. Panovník, který vládl z hradu Špilberk, byl obratný politik, Moravu ale sužovaly jeho války s bratrem Prokopem.

V Brně je Joštova ulice, na Moravském náměstí má stát Joštova socha a po moravském markraběti pojmenovali i soukromou akademii. Podle historika Libora Jana byl Jošt chytrý a uměl se v politice pohybovat. „Přirovnal bych ho k Václavu Klausovi,“ dodává historik.

Říká se, že Jošt neváhal v zájmu svých cílů měnit strany a názory. Byl tedy obratný politik, nebo spíš intrikán?

Jošt vládl ve velmi komplikované době. Na Moravě bujely vášně a často tekla krev. Kolem Jošta byla velká rodina částečně ambiciózních a částečně líných příbuzných. Jošt se v tom musel nějak pohybovat, jeho politické skutky tedy nelze vždy hodnotit jednoznačně. Bez pochyby byl Jošt obratný politik. Dokázal získat nové země, uměl zacházet s penězi. A věděl, že někdy je třeba argumentovat pomocí oddílů ozbrojenců.

Ke komu z moderních politiků byste jej přirovnal?

Myslím, že Jošt měl schopnost zpravidla z každého konfliktu vytěžit něco pro sebe. V tom momentu mě napadá jeden jediný náš zásadní politik a to je prezident Klaus. Jošt i z takových situací, které pro něj nevypadaly dobře, dokázal vybrusit a nevýhodu obrátit ve svůj prospěch. Jako Klaus.

Jošt byl údajně vzdělaný člověk a vášnivý čtenář.

To je pravda. Jošt komunikoval s florentským kancléřem Coluciem Salutatim, zajímal se o antickou a filozofickou literaturu. Znal práce Tita Livia či Josefa Flavia.

Ví se, jak Jošt vypadal?

To se ví velmi dobře, protože před lety vědci prozkoumali Joštovy ostatky uložené v hrobě u svatého Tomáše. Jošt měl robustní postavu a byl vysoký asi sto osmdesát centimetrů. Měl menší oči a vystouplé lícní kosti. Co na něm bylo zajímavého, je jeho nos. Měl jej takový protáhlejší a dovnitř prohnutý. Podle Joštovy podoby z jihlavského rukopisu Jošt nosil plnovous, který byl velmi dlouhý a rozdělený do dvou pramenů. Takže to byl takový Jošt dvojbradý.

S jakými problémy se musel Jošt po převzetí Moravy potýkat?

V zásadě s žádnými velkými. Po svém otci získal velkou finanční hotovost, asi devatenáct měst a desítky hradů. V zemi byl navíc klid, takže startovní podmínky měl Jošt velmi dobré. Kdyby žil déle Karel IV. a udržel ve středoevropském prostoru politickou stabilitu, tak by se to asi i s Joštem dál vyvíjelo jinak. Jenomže Karel IV. zemřel a českým králem se stal jeho syn Václav IV. Ten se neukázal jako schopný panovník.

Jošt válčil se svým bratrem Prokopem. Bylo to v té době obvyklé, že se rodina přetahovala o moc?

Do značné míry ano. Takhle spolu bojovali Wittelsbachové, někdy i braniborští Askánci a Habsburci. Války mezi oběma bratry musíme brát v kontextu doby. Velký vliv na ně měla i šalamounská závěť jejich otce. Podle ní se stal vládcem Moravy Jošt, ale markraběcí titul mohli používat i jeho mladší bratři Jan Soběslav a Prokop. Oba navíc dostali poměrně tučnou apanáž.

Kam sahala Joštem ovládaná území?

Nebylo to souvislé území, navíc se často měnilo. Co bylo podstatné, je Morava, Lužice a Braniborsko, kterým vládl v poslední fázi života. Někdy mu patřilo i Lucembursko, Kladsko a západní Slovensko. Jošt území prodával, získával zpět a všelijak s nimi obchodoval. Ale dá se říci, že to uměl.

Jak vypadal Joštův dvůr na Špilberku?

Jošt si kolem sebe vybíral spíš šlechtice méně významné, kteří nepatřili do velkých klanů. To byl například Sulek z Radkova, Maršík z Radovesic, Sulík z Konice či Jan Baldak. Čili ani páni z Kravař, ze Šternberka nebo Kunštátu, což byly nejmočnější rodiny. Každodenní družina mohla čítat padesát až sto lidí, ale to jsou spíš odhady.

Co udělal Jošt pro Brno? Jak se za jeho vlády změnilo?

Ne moc. Brno už tehdy bylo vybudované město s opevněním. Jošt samozřejmě o Brno dbal. Třeba na sklonku svého života daroval špitálu na Starém Brně roční plat dvaceti hřiven. To, co do značné míry změnilo Brno, byla stavba jejich ro-

PROFIL

Libor Jan

Brněnský profesor historie se narodil v roce 1960. Po studiích na Masarykově univerzitě pracoval jako redaktor. Od roku 1995 pracuje v Historickém ústavu při Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Specializuje se na období posledních Přemyslovců, Moravu ve středověku a dějiny církve a církevních řádů. Je autorem řady odborných publikací.

Joštovi chtějí stavět sochu proto, že byl římským králem. Pro blaho země ale víc udělal jeho otec Jan Jindřich. >>>

dového kláštera augustiniánů. Ten založil Joštův otec Jan Jindřich a Jošt se považoval za spoluzakladatele. Stavělo se také na Špilberku, žádné významné stavby ale nelze Joštovi přičítat.

Ví se, jak Jošt zemřel?

Jeho smrt byla náhlá. Měl mít schůzku s bratrancem Zikmundem na začátku ledna 1411, která byla zřejmě odvolána kvůli Joštově nemoci. Pravděpodobně tedy Jošt nemocný byl, ale co mu bylo, nedokážeme říct. Existují dohady, zda ho někdo neotrávil. To se ale uvádělo téměř u každého, kdo ve středověku zemřel. Někdo říkal, že ho otrávil Zikmund. Jošt byl totiž krátce předtím zvolen římským králem, ale menšinou kurfiřtů byl zvolen také Zikmund. Takže se v dané situaci stali soupeři a jakási logika by v tom být mohla.

V jakém stavu Jošt Moravu zanechal?

V podstatně horším, než ji přebíral. Ztratil většinu hradů, ty byly

buď prodané, nebo v zástavě. Města mu ubyla pouze dvě nebo tři. Země byla vyčerpaná dlouhými válkami. Vznikly tu loupeživé skupiny, říká se jim dnes bojové družiny. Byli to loupežníci kombinovaní s partyzány, často na straně Prokopa proti Joštovi. Smíchalo se tak loupežnictví s politikou.

Čím je Jošt tak významný?

Jošt byl členem lucemburského rodu, panovníkem několika zemí. Morava byla jeho rodnou zemí a základnou. Jošt byl ambiciózní a ctižádostivý. Z markrabat získal nejvyšší titul, byl zvolen římským králem.

Proč je mezi ostatními markrabaty vyzdvihován právě Jošt? Proč zrovna jemu stavět sochu?

Myslím, že mu chtějí stavět sochu hlavně proto, že Jošt byl zvolen římským králem. Pro blaho země ale víc než on udělal jeho otec Jan Jindřich či Přemysl Otakar II. a Václav II. o dvě generace dřív.

Eliška Kolínková

Foto: Otto Ballon Mierny, MF DNES

Osud sochy Jošta je téměř stejně komplikovaný jako život markraběte

BRNO (ek) Už loni v říjnu měla stát na Moravském náměstí socha markraběte Jošta na koni. Brněnským radním se však vítězný návrh nelíbil, a sochu proto neobjednali. Kdy bude socha Jošta na náměstí stát a jakou bude mít podobu, není do dnes jasné.

Jezdecká socha Jošta měla být odhalena 1. října 2010, v den šestistého výročí zvolení markraběte římským králem. Jenže návrh, který vyhrál uměleckou soutěž, se setkal s kritikou. Nelíbil se ani rad-

ním, ani Brňanům osloveným v anketě, kterou si město objednalo. Radní nakonec rozhodli, že se žádný z návrhů neuskuteční.

Po loňských volbách, kdy se obměnilo vedení Brna, se radní sochou Jošta ještě nezabývali. „Určitě se tomu budeme věnovat, záměr vztyčit sochu nikdo nezrušil,“ řekla náměstkyně pro kulturu Jana Bohuňovská. Zda se vyhlásí nová soutěž, nebo město sáhne po již předložených návrzích, nedokázala odpovědět.